

7. Ухіна Юлія. Герої мають жити. *Креденс*. URL: <https://kredens.lviv.ua/hero-i-mayt-zhutu/>.
8. Шкляр Василь. Чорне сонце. Харків : Книжковий клуб "Клуб сімейного дозвілля", 2015. 304 с.
9. Шкляр Василь. Чорний Ворон. Залишенець. 4-е вид. Харків : Книжковий клуб "Клуб сімейного дозвілля", 2017. 432 с.

ФАКТОР ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ УЧНІВ

О. Л. Морін

*Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук
України*

Внутрішнє прагнення особистості бути благополучною, щасливою, тощо, базується на основі зміни парадигми життя сучасної людини, яка стає активним суб'єктом власного буття та діяльності, творцем, який сам визначає цілі, активізує зусилля, спрямовує власний розвиток для досягнення бажаного результату [1].

Метою статті є розгляд аспектів врахування значення психологічного благополуччя людини у забезпечення формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів.

Психологічного благополуччя людини залежить від балансу позитивних і негативних емоцій, віку, статі, батьківського ставлення, культурної приналежності, особливостей середовища життєдіяльності, тощо. Також є зв'язок психологічного благополуччя з рядом особистих рис: альтруїзмом, оптимізмом, толерантністю, життєстійкістю, а також здатність до любові, дружби, наявність віри у що-небудь, усвідомлення життя і позитивний характер міжособистісних відносин [2].

Психологічне благополуччя особистості майбутнього фахівця є важливою умовою ефективності та успішності його майбутньої професійної діяльності, що вимагатиме від нього реалізації власних можливостей.

Серед найсуттєвіших бар'єрів самореалізації людини можна виділити такі:

- нездатність стати суб'єктом власного саморозвитку (роль такого суб'єкта виконують інші);
- нерозвинутість здібностей до саморозуміння, самопізнання, нечіткість уявлень про себе, що призводить до неадекватної постановки цілей;
- несформованість механізмів саморозвитку: неприйняття себе, неправильні уявлення про власні перспективи;
- стереотипи та установки, пов'язані із перебільшенням чи неадекватною значимістю інших людей тощо [3].

Узагальнена модель психологічного благополуччя включає шість складових:

- позитивне ставлення до себе і свого минулого життя;

- наявність цілей і захоплень, що надають життю смисл;
- здатність виконувати вимоги повсякденного життя;
- почуття постійного розвитку і самореалізації;
- позитивні взаємини з іншими, пронизані турботою і довірою;
- здатність дотримуватись власних переконань [3].

Успішність самореалізації та психологічне благополуччя особистості полягає у забезпеченні можливостей розвитку «Я» за допомогою власних зусиль, спільній діяльності з іншими людьми (ближнім і далеким оточенням), суспільством у цілому.

Психологічне благополуччя особистості припускає збалансований і гармонійний розвиток різних аспектів особистості шляхом докладання зусиль, спрямованих на розкриття особистісного потенціалу. Оскільки осмисленість життя, пов'язана із показниками психологічного благополуччя та самореалізації особистості, то її зростанню сприятиме зростання показників усвідомлення життєвих цілей, їх реалістичність та оцінка ймовірності їх досягнення [3].

У процесі формування професійно-ціннісних орієнтацій учнів варто враховувати обставини, які визначають загальне благополуччя працівника, тобто того, що у недалекому майбутньому виступатимуть для них суттєвими чинниками сприйняття повсякденного життя. Благополуччя працівника складається з суб'єктивного благополуччя, благополуччя у професійній діяльності та психологічного благополуччя.

Професійна діяльність суттєво впливає на працівників, що іноді може негативно позначатися на їхньому суб'єктивному і психологічному благополуччі.

Психологічне благополуччя особистості в професійному середовищі визначає також переживання нею психологічного благополуччя власного життя в цілому. В зазначеному плані відсутні єдині категоріальний апарат та концептуальні аспекти психологічного благополуччя особистості в професійному середовищі.

Середовище професійної діяльності для працівника є полем його соціальної реальності, на якому розвиваються його взаємини та стосунки з іншими людьми, формуються соціальні очікування, розгортається його життєдіяльність та вибудовуються життєві перспективи. Це не лише забезпечує статус особистості, але також пов'язується із суспільними процесами. Працівник, який задоволений своєю роботою, добре виконуватиме свої обов'язки та буде відданий своїй роботі та організації [1].

Психологічне благополуччя особистості в цілому переживається у випадку співпадіння індивідуальних смислів, цінностей, інтересів та цілей працівника з цілями організації, де він працює. Таким чином, переживання психологічного благополуччя працюючої особистості може виникати внаслідок сукупної оцінки власного робочого життя в контексті позитивної оцінки самого середовища професійної діяльності та позитивної оцінки результатів своєї роботи.

Задоволеність чи незадоволеність працею, професією є одним з багатьох

психологічних наслідків праці людини і найважливішим з них, проте, з іншого боку, зміст роботи впливає на її розумову діяльність, її цінності, сприйняття себе і орієнтації щодо навколишнього світу.

На рівень задоволення працівниками роботою та продуктивність діяльності в цілому впливають смислове набуття цінності роботи, розвиток професійних навичок та компетенцій, професійне самовизначення, автономія, самореалізація та організаційна справедливість. Загалом дослідники, які пропонують розглядати психологічне благополуччя в професійному середовищі у контексті поняття «задоволення роботою», зауважують на афективному аспекті цього переживання, що обмежує розгляд зазначеного феномену як суб'єктивного, динамічного та багатовимірного.

Ознаки психологічного благополуччя працюючої особистості працівника:

- суб'єктивна оцінка людиною власного благополуччя, навіть якщо це не збігається з об'єктивними поглядами оточуючих;

- переживається в процесі безпосереднього виконання людиною роботи у середовищі, в якому здійснюється професійна діяльність, і включає оцінки працівниками як самого так і оцінку інших сфер життєдіяльності, в яких вони функціонують;

- приживається людиною як спроможність здійснювати професійну діяльність, тобто в контексті професійно-важливих особистісних властивостей та можливостей їхньої реалізації.

Позитивний психологічний потенціал визначається як позитивний психологічний стан розвитку особистості, який характеризується:

- упевненістю (самореалізацією) у тому, щоб взяти на себе відповідальність і прикласти необхідні зусилля, щоб досягти успіху в складних завданнях;

- позитивною атрибуцією (оптимізмом) стосовно досягнення успіху зараз і в майбутньому;

- наполегливістю у досягненні цілей і, при необхідності, у переспрямуванні шляхів до цілей (надії) для досягнення успіху;

- стійкістю, яка у разі виникнення проблем та негараздів, що спрямовує до досягнення успіху [1].

В середовищі професійної діяльності психологічне благополуччя особистості розглядається у напрямках:

- психології здоров'я, а саме: професійного здоров'я, професійного довголіття, професійної працездатності, професійного вигорання, професійних дезадаптацій, деформацій та девіацій і спрямоване на збереження, відновлення і підвищення працездатності, що досягається завдяки запобіганню та/або усуненню несприятливих змін в організмі, які виникають в процесі здійснення професійної діяльності та розвиток і розширення функціональних резервів організму й можливості їх мобілізації;

- психології праці: особливості психологічного благополуччя фахівців різних професійних сфер діяльності та його вплив на ефективність діяльності, особливості задоволеності умовами праці, комфортності, адаптованості в сфері

професійної діяльності;

• організаційної психології: позитивних та ресурсних особистісних конструктив суб'єкта діяльності, взаємовпливу готовності до ризику та соціально-психологічного благополуччя керівників; впливу на благополуччя працівників з метою підвищення продуктивності праці, зниження витрат на персонал та ефективність взаємовідносин між керівництвом та персоналом в організаціях [1].

Висновок. Фактор психологічного благополуччя має бути врахований в процесі формування в учнів професійно-ціннісних орієнтацій, з огляду на його суттєвий вплив на повсякденне життя особи, на систему ставлень зростаючої особистості до освітньої, практичної і трудової діяльності, до майбутньої професії, що буде мати вираз у наявній сформованій системи мотивів, особистісних змістів і цілей, які перебуватимуть у постійному розвитку.

Список використаних джерел

1. Волинець Н. Операціоналізація поняття «психологічне благополуччя працюючої особистості (працівника)». *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*. Серія: Психологія. 2018. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadpn_2018_1_6

2. Козьмина Л. Б. Динаміка психологічного благополуччя личности студентів-психологів : дисс. ... канд. психол. наук : 19.00.01 Ярославль, 2014. 174 с.

3. Сердюк Л. З. Особистісна самореалізація та психологічне благополуччя як основні стратегічні лінії мотивації учіння студентів ВНЗ. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Вип. 687. Педагогіка та психологія. Чернівці: Чернівецький нац. у-т, 2014. С. 151-159.

ПРОФЕСІЙНИЙ ІДЕАЛ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК ВТІЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНО-ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ УЧНІВ ДО ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

З.В.Охріменко

*Інститут проблем виховання Національної академії педагогічних наук
України*

Результати вступних кампаній останніх років свідчать про те, що професійне самовизначення сучасних учнів старших класів характеризується неузгодженням між основними складовими професійного самовизначення («хочу», «можу», «потрібно»). Так, більшість абітурієнтів прагнуть вступити на спеціальності (право, менеджмент, маркетинг, економіка, психологія тощо), які не користуються попитом ні на вітчизняному, не на зарубіжному ринку праці.

Однією з причин зазначеного, на нашу думку, є створення певного позитивного образу професії. Однак при цьому, у учнів не сформований професійний ідеал як втілення професійно-ціннісних орієнтацій. Отже, найбільша проблема, на нашу думку, пов'язана з відсутністю або нечіткістю ціннісних та смислових аспектів професійного самовизначення. І як наслідок, –